

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА (м. Кропивницький)
КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПЬСКУ (м. Слупськ, Польща)**

*серце віддаю
дітям*
**Василь 105
Сухомлинський**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ,
присвяченої 105-й річниці
від дня народження В. О. Сухомлинського**

**«ТВОРЧА СПАДЩИНА
В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ»**

27 вересня 2023 року

м. Кропивницький – 2023 рік

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Караман С. О., Караман О. В. (2018) Методична компетентність майбутнього вчителя української мови та літератури як об'єкт теоретичного аналізу. *Caietele Conferinței internațional «Ucrainenii din România. Istorie, contemporaneitate și perspective»*, № 2. С. 203-211.
2. Караман С. О. Горошкіна О. М., Бакум З. П., Караман О. В., Копусь О. А. (2015) *Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: навальний посібник*. Київ : «АКМЕ ГРУП».
3. Сухомлинський В. О. Вчити вчитися. Вибрані твори. Т. 5. Київ: Рад. школа, 1976.
4. Сухомлинський В. Вибрані твори. Київ; Рад. школа, 1976. 637 с.
5. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу. Київ: Рад. школа, 1976. С. 403-637.
6. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Київ: Рад. школа, 1976. С. 53-206.
7. Сухомлинський В. О. Слово рідної мови. Українська мова і література в школі № 12. 1968. С. 1.

Масюк О. М.,

к.п.н., доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди;

Титаренко Л. І.,

к.п.н., доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ПРО ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО

Спадщина видатного педагога-гуманіста В. Сухомлинського з кожним роком привертає все більше пильної уваги наукової і педагогічної спільноти як в нашій країні, так і за її межами. Це зрозуміло, бо розроблена талановитим Вчителем педагогічна система не тільки збагатила педагогічну науку новаторськими ідеями і положеннями, але й зробила значний внесок як у практику навчання, так й у теорію освіти та виховання як революційний етап у розвитку вітчизняної педагогічної думки.

Курс Нової української школи на формування компетентностей зумовлює творчий перегляд ідей В. Сухомлинського, який надавав особливу увагу дитиноцентризму, дотриманню глибокої поваги до особистості

дитини, розвитку в неї високої духовної культури, необхідності самовиховання і саморозвитку впродовж усього життя. Серед важливих засобів саморегуляції навчання і поведінки учнів В. Сухомлинський відзначав виняткову роль оцінки навчальних досягнень учнів, взаємостосунків вчителя та його учнів.

Цілеспрямований розвиток в учнів оцінювального ставлення до оточуючого світу стає однією з важливіших задач сучасної школи. У нових умовах оцінювальна діяльність стає не лише показником культури людини, але й надійним засобом її зв'язку з оточуючою дійсністю. Виходячи з сучасних цілей і задач особистісно-орієнтованої системи Нової української школи, проблема формування оцінювальної діяльності учнів як складової навчальної діяльності набуває актуальності.

Оцінювальна діяльність людини – це складний аналітичний процес, завжди пов'язаний з виявленням існування чи відсутності у чому-небудь або у кому-небудь значущих для людини цінностей. Така спрямованість оцінювальної діяльності робить обов'язковим її формування в онтогенезі дитини, незалежно від індивідуальних та вікових її особливостей. Метою формування оцінювальної діяльності, у загальному її розумінні, слід вважати піднесення загальної культури підростаючої людини, формування в неї адекватного погляду не лише на оточуючу дійсність, але й на власні досягнення у засвоєнні цінностей, які виявилися у результаті цього. Педагогічно значущі цінності, які виявляються засобами оцінки, у подальшому перетворюються або не перетворюються для дитини у життєво необхідні саме завдяки вчинкам і діям, спрямованим на їх реалізацію. В умовах систематичного здійснення оцінювальної діяльності учні набувають оцінювальної культури, оцінювальна діяльність стає спрямованою на визначення характеру присвоєння необхідних цінностей.

Проблеми формування оцінювальної діяльності так чи інакше торкалися у своїх працях педагоги минулого (Я. Каменський, А. Дистервег, І. Песталотці, Дж. Дьюї, І. Гербарт, К. Ушинський, А. Макаренко та ін.). Аналіз теоретичних досліджень видатних вчених показує, що вирішення проблеми формування оцінювальної діяльності людини потрібно розглядати у двох аспектах: виховному і навчальному. При цьому вченими обиралися різні вікові групи і основні свої зусилля вони зосереджували на обґрунтуванні важливості оцінювальної діяльності для людини, грамотного оцінювального підходу людини до оточуючої дійсності (оцінювальна грамотність), на визначення ролі вчителя у цьому процесі.

Як відомо, у навчально-виховному процесі оцінювальна діяльність характеризується своєю двобічністю: з одного боку – це оцінювальна діяльність вчителя, з іншого – оцінювальна діяльність учнів. При формуванні оцінювальної діяльності учнів молодшого шкільного віку у

процесі становлення навчальної діяльності важливо робити акцент на переведенні зовнішніх мотивів (які спонукає оцінка вчителя) у внутрішні («навчаюсь тому, що мені цікаво», «тому, що мені подобається»). Основою оцінювальної діяльності школяра є самооцінювання – система дій, за допомогою яких учень перевіряє власну діяльність [1].

Відповідно до актуальності нашого дослідження проблеми формування оцінювальної діяльності молодших школярів у процесі навчання по-новому бачаться думки, ідеї В. Сухомлинського про:

1) сутність оцінювальної діяльності – ця напружена діяльність дійсно необхідна дитині, зазначав В. Сухомлинський, тому що оцінка допомагає дитині уявити, що в житті важливе і що неважливе, що необхідне і що зайве. Оцінювальна діяльність сприяє, на думку видатного педагога, перерозподілу значущості існуючих в оточуючій дійсності речей. Оскільки при цьому визначається цінність речі не лише для себе, але й для інших людей, з'явилася необхідність набувати єдину, загальну для всіх людей оцінку – це шлях до колективної мудрості, до еталонів оцінювальної діяльності. У відповідності до цієї загальної, єдиної оцінки будь-яка річ, явище переходить у розряд загальнолюдських цінностей або небезпечних для життя анти цінностей [4].

2) відношення до успіхів дитини у навчанні як вчителя, так і однокласників – у початкових класах, як підкреслював В. Сухомлинський, незадовільна оцінка особливо боляче ранить, зневажає і пригнічує гідність дитини. Неможна допускати, щоб дитина у самому початку свого шляху у навчанні утратила віру в себе. В. Сухомлинський, як дійсний гуманіст, звертав увагу дорослих на те, що діти приходять до школи різні: зібрані та незібрані, уважні та неуважні, ті, що засвоюють матеріал швидко, і тугодуми, неохайні та охайні. Але усі вони єдині в одному: усі діти без виключення приходять у перший клас з щирим бажанням добре вчитися, що озаряє весь сенс шкільного життя дітей [3].

Оцінка у В. Сухомлинського завжди оптимістична, це винагорода за працю, а не покарання за лінь. Видатний педагог поважав «дитяче незнання». Місяць, півроку, рік у дитини «може щось не получатися, але прийде час – навчиться». Свідомість дитини - могутня, але це повільна ріка, і у кожного вона має свою швидкість [2].

Важливого значення надавав В. Сухомлинський впливу учнівського колективу на становлення позиції кожного учня в класі, але педагог зазначав, що «колектив може стати виховуючим середовищем лише тоді, коли він створюється у спільній творчій діяльності, у праці, що надає кожному радість, збагачує духовно та інтелектуально, розвиває інтереси й здібності» [4]. Лише в атмосфері сердечності, доброзичливості у дітей зростає прагнення стати краще не на показ, не для того, щоб похвалили, але

й з-за внутрішньої потреби відчувати повагу з боку оточуючих людей, не принизити своєї гідності.

3) якості педагога-порадника, що є необхідною умовою успішності формування у молодших школярів якостей об'єктивних оцінювачів: учитель має бути для дитини такою ж дорогою людиною, як мати. Віра учня в учителя, взаємодовіра між ними, людяність і доброта – ось те, що є необхідним вихователю, що бажають бачити діти у своєму наставнику [4].

Отже, до проблеми формування оцінювальної діяльності учнів В. Сухомлинський ставився з особливою психолого-педагогічною увагою, пильністю і наголошував на важливості та необхідності починати цей процес з початкової школи. Насамперед, видатний педагог звертає увагу на те, що «маленька людина» має на власному досвіді переконатися, що вміння вимірювати результати власної навчальної діяльності різними мірами та з різних боків допомагає досягати успіхів у навчанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
2. Сухомлинський В.А. Методика виховання колективу / Вибрані твори у 5-и т. Київ: Радянська школа, 1976. Т. 1. 653 с.
3. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Київ: Вид.«Акта», 2012. 534 с.
4. Сухомлинський В. Сто порад учителям. Київ: Радянська школа, 1988. 304 с.

Мойсієнко І. М.,
викладач кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПОГЛЯДИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО НА ПРОФЕСІОНАЛІЗМ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Актуальність та постановка проблеми. У ході аналізу творчого доробку В. Сухомлинського, зокрема, праць ученого «Пависька середня школа» і «Розмова з молодим директором школи», нами встановлено, що професіоналізм керівника закладу загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) є складним інтегративним утворенням, структурні компоненти якого поєднані внутрішніми взаємозв'язками і залежностями. Ефективність виконання керівником ЗЗСО покладених на нього професійних функцій у багатьох залежить від раціонального розподілу обов'язків між ним і його заступниками, що нині регламентується чинним законодавством – Законом України «Про повну загальну середню освіту». Згідно з цим документом, керівником ЗЗСО може бути особа з громадянством України, яка вільно

Кулікова С. В. ЗНАЧЕННЯ ДИТЯЧИХ ІГОР У НЕОГУМАНІСТИЧНІЙ ПЕДАГОГІЦІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО	87
Легка О. В. РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СПАДЩИНИ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ-ФІЛОЛОГІВ	91
Масюк О. М., Титаренко Л. І. ПРО ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО	93
Мойсієнко І. М. ПОГЛЯДИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО НА ПРОФЕСІОНАЛІЗМ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	96
Нагорна К. В. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО	100
Небитова І. А. ГУМАНІСТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО	102
Резнік Т. П. ВИКОРИСТАННЯ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕКСТІВ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ 10-11 КЛАСУ ЛІЦЕЮ	105
Садовий М. І., Трифонова О. М. РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ В. СУХОМЛИНСЬКОГО В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	107
Ткачук Л. В. ФЕНОМЕН УСПІХУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО	111
Шпак В. П. ДИДАКТИЧНІ ІДЕЇ АВТОРСЬКОЇ ШКОЛИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ...	114

Секція 3

Ідеї педагогіки партнерства у спадщині

В. О. Сухомлинського в діалозі із сучасними освітніми реаліями

Башкір О. І. РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ СПІВРОБІТНИЦТВА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В УМОВАХ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	119
Горохова Т. О. ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ ФОРМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ МОВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО	121
Клочек Л. В. ПРОБЛЕМА СПРАВЕДЛИВОСТІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО	124